GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 255 Joi, 19 Noemvre (1 Decemvre). 1887.

Brașovŭ, 18 Noemvre 1887.

Abia au rĕsunatŭ cuvintele ce le-a pronunțatŭ ministrulŭ de esterne contele Kalnoky în delegațiunĭ asigurândŭ că situațiunea generală europénă este adĭ mai favorabilă păcii ca orĭ și când în anii din urmă; abia s'a uscatŭ negréla cu care au fostŭ scrișĭ articolii foilorŭ din Viena și din Pesta spre mărirea și înălțarea politicei de pace a contelui Kalnoky: și étă că se și schimbă sceneria și în fondŭ își arată din nou dinții figura înspăimêntătóre a rĕsboiului.

Precum amŭ arătatŭ și în numĕrulŭ dela 17 (29) Noemvre alŭ „Gazetei“, discursulŭ tronului, prin care s'a deschisŭ parlamentulŭ germanŭ, a făcutŭ sĕ se sgudue cumplitŭ încrederea într'unŭ resultatŭ favorabilŭ alŭ stăruințelorŭ pentru susținerea păcii. Pasagiulŭ din mesagiu privitorŭ la politica esterióră accentuéză periculŭ ce vine din partea acelorŭ popóre, care au „înclinațiunea necreștinéscă“ de a năvăli asupra vecinilorŭ.

Nu este greu de gâcitŭ, care potŭ fi aceste popóre cu „înclinărĭ necreștinescĭ“, când în același mesagiu se vorbesce de silințele ce și le dă guvernulŭ împĕratului germanŭ ca sĕ delăture periculŭ unui rĕsboiu prin „tractate“ și prin „alianțe“; este înțelésă aci alianța cu Austro-Ungaria și cu Italia, ér sub cei cu înclinările rĕsboinice nu suntŭ alții înțeleșĭ decâtŭ Francezii și Rușii.

Impregiurarea, că mesagiulŭ tronului germanŭ a fostŭ cetitŭ câteva ḍile după visita Țarului în Berlinŭ și că cu tóte acestea nu se face nicĭ o amintire într'însulŭ despre acéstă visită, a deșteptatŭ îngrijirile cele mai marĭ, și temerile de unŭ apropiatŭ rĕsboiu s'au esprimatŭ de unele foi oficióse germane, ca „Post“, „National-Zeitung“ și altele. Nu puținŭ a contribuitŭ la deșteptarea temerilorŭ de rĕsboiu și vestea despre numirea generalului Gurco ca comandantŭ supremŭ alŭ armatei rusescĭ, precum și rĕsboiniculŭ sĕu toastŭ ținutŭ în sĕptĕmâna trecută în Varșovia.

După scirile sosite din Petersburg, nicĭ în cercurile politice de acolo n'a produsŭ o impresiune favorabilă faptulŭ ignorării totale a visitei Țarului în mesagiulŭ împĕratului Wilhelm. Cele mai multe foi contestă mesagiului germanŭ órecum caracterulŭ pacînicŭ și deducŭ, că acésta dovedesce, cum că Germania nu mai póte spera din partea Rusiei nicĭ o concesiune. Peste totŭ, tonulŭ foilorŭ rusescĭ este neamicalŭ, dér moderatŭ în urma instrucțiunilorŭ ce le-au primitŭ, de a nu se folosi de unŭ limbagiu violentŭ, ba chiar de a tălmăci în sensŭ pacînicŭ discursulŭ tronului, precum și facŭ ḍiarele cele mai aprópe de guvernulŭ rusescŭ.

Principele Bismark póte sĕ se créḍa amenințatŭ de vecinii în alŭ cărorŭ „simțŭ creștinescŭ“ dubitéză, dér ni se pare că în casulŭ de față a voitŭ mai multŭ sĕ țină în încordare lumea politică și sĕ strice buna disposiție a aderențilorŭ politicei contelui Kalnoky, zugrăvindŭ pe părete periculŭ rĕsboiului

Desamăgirea ce a produs'o în Viena prin acésta este cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ în același mesagiu se atingŭ raporturile comerciale dintre Germania și Austro-Ungaria, fără a se da vre-o speranță pentru o favorabilă soluțiune a lorŭ.

In ce privesce destăinuirile publicate de „Kölhische Zeitung“ asupra convorbirei dintre Țarulŭ și Bismark, fóia rusă „Grajdanin“ din Petersburg declară totŭ lucrulŭ de o amăgire și de unŭ visŭ germanŭ, și susține că nu este cu nimicŭ doveditŭ, că Bismark a luminatŭ pe Țarulŭ asupra intrigei ce s'ar fi țesutŭ contra lui și că l'ar fi și convinsŭ despre acésta. Foile orleaniste încă declară destăinuirile foilorŭ germane de curate născocirĭ.

Unŭ limbagiu multŭ mai reservatŭ observă ḍiarulŭ „Nord“ din Bruxela, care e organulŭ ministrului rusescŭ de esterne. Cu tóte astea, orĭ câtă silință s'ar pune d'a se tălmăci lucrurile mai favorabilŭ păcii, nu se póte nega că în politica cea mare domnesce adĭ nesiguranță. Nu mai scie nimenĭ, de ce sĕ se țină, nu scie sigurŭ care este amiculŭ și care este contrarulŭ, nu póte prevedé ce va mai aduce ḍiua de mâne.

Cronica politică.

Foile autorisate ale guvernului rusescŭ, ca „Journal de St. Petersburg“ și „Nord“ din Bruxela, judecând mai moderatŭ discursulŭ tronului germanŭ, ḍicŭ că e posibilŭ sĕ se restabiléscă *vechiulŭ raportŭ între Rusia și Germania.* E întrebarea însĕ, că ce prețŭ cerŭ cei din Petersburg pentru acéstă apropiare? Foile ungurescĭ se temŭ sĕ nu fiă acestŭ prețŭ înstreinarea Germaniei de către Austro-Ungaria, orĭ vr'o concesiune care sĕ lovéscă în interesele vre-unuia dintre aliațĭ. Unele foi vĕdŭ deja *obiectulŭ compensațiunei în Bulgaria,* prin care s'ar restabili pactulŭ dintre Germania și Rusia. „Times“ e informatŭ, că principele Bismark va propune puterilorŭ sĕ adreseze o notă colectivă prințului Ferdinand alŭ Bulgariei provocându-lŭ sĕ abḍică la tronŭ. „Pester Lloyd“ ḍice că décă acésta va fi adevĕratŭ, Austro-Ungaria nu s'ar puté alătura la o asemenea acțiune. Acésta s'a pututŭ vedé din desbaterile delegațiunilorŭ și din declarațiunile ministrului de externe Kalnoky.

Impĕratulŭ Germaniei, primindŭ în audiență presidiulŭ Reichstagului, își esprimă către elŭ părerea sa de rĕu, că n'a putută deschide în persónă Reichstagulŭ și sĕ citéscă discursulŭ tronului, mai alesŭ pentru pasagiulŭ din urmă alŭ acestuia, ca sĕ spună lumii, că *elŭ voesce pacea, dér că Germania e deplinŭ înarmată, ca sĕ întémpine eventualele atacurĭ.* Impĕratulŭ vorbindŭ despre situațiunea politică generală, își esprimă părerea de rĕu asupra retragerii lui Grévy.

„Pol. Kor.“ e informată din Petersburg că în Berlinŭ nu s'a stabilitŭ unŭ programŭ politicŭ între *Germania și Rusia,* dér póte că s'au datŭ reciprocŭ sfaturĭ asupra celorŭ mai potrivite mijlóce, cum sĕ întrețină pe viitorŭ bune raporturĭ cele douĕ imperii, după reapropiarea lorŭ îmbucuratóre în urma întâlnirei din Berlinŭ.

„Kreuzzeitung“ din Berlinŭ desminte cu hotărîre scirea, că Germania ar fi intratŭ în tratărĭ secrete cu *Belgia* și cu *Olanda* pentru ca sĕ facă și pe aceste state a se alătura la *alianța triplă.*

După cum comunică o telegramă din Varșovia, în curêndŭ se vorŭ ținé conferințe *panslaviste* în Petersburg și în Chiev. Unŭ programŭ pentru aceste conferințe nu s'a stabilitŭ, dér ilŭ va forma terenulŭ linguisticŭ.

Planulŭ se pare a fi, desvoltarea idiomului și literaturei acelora dintre popórele slave care au rĕmasŭ îndĕrĕtŭ în privința culturală și a le assimila în grupe spre a le câștiga apoi pentru limba rusă. Spre acestŭ scopŭ se recomandă absorbirea Slovacilorŭ prin elementulŭ croatŭ și a Slovenilorŭ prin elementulŭ sĕrbo-croatŭ. Limba polonă și cehă se consideră ca fórte desvoltate și trainice. Credința generală e, că trebue sĕ se facă *unitatea linguistică a popórelorŭ slave* și sĕ se recunóscă caracterulŭ slavŭ universalŭ alŭ limbei ruse. La acéstă lucrare va contribui la timpulŭ potrivitŭ și puterea de atracțiune și de assimilare a ortodoxismului.

Unŭ actŭ de trădare.

O telegramă din Parisŭ comunică, că doi martorĭ au făcutŭ, înaintea comisiunei de anchetă în scandalósa afacere Caffarel-d'Andlau-Limouzin-Wilson, în importanta declarațiune, că prin mijlocirea unui ofițerŭ superiorŭ, pe care l'a plătitŭ ea pentru acésta, d-na Limouzin a fostŭ față la esperiențele de dare la semnŭ făcute cu pușca francesă de repetiție Lebel, care e celŭ mai bunŭ sistemŭ, și și-a procuratŭ o țévă și cartușe din acéstă armă, pe carĭ le-a trimisŭ la Berlinŭ, prin Austria, cu unŭ conductorŭ dela trenulŭ Express-Orient. Asemenea, totŭ prin mijlocirea dómnei Limouziu, unŭ desenatorŭ alŭ casei Krupp a căpĕtatŭ o funcțiă într'o fabrică a Statului în Franța, de unde a fostŭ apoi expulsatŭ pe temeiulŭ legei contra spionagiului.

SCIRILE ḌILEI.

»Ellenzék“ aduce intesante date cu privire la *sĕvêrșirea alegerei de deputatŭ* din cerculŭ electoralŭ alŭ *Iclandului din Sĕcuime.* Candidațĭ erau: Bartha Miklos din oposițiă și dr. Heltai Ferencz ca guvernamentalŭ. Bartha a umblatŭ din satŭ în satŭ, a ținutŭ vorbirĭ și se credea în dreptŭ a conta la reușită și prin împrejurarea, că e născutŭ în părțile aceea, unde are numerosĭ amicĭ, consângenĭ și bine-voitorĭ; Heltai din contră: nicĭ o vorbire nimĕnuia n'a ținutŭ, nimenea nu l'a cunoscutŭ, n'a sciutŭ cine e și de unde a venitŭ. Ba elŭ nicĭ candidatŭ n'a fostŭ, președintele comitetului centralŭ esecutivŭ ală partidei liberale a declaratŭ espresŭ, că Heltai nu e candidatulŭ ei, totŭ așa a făcutŭ și președintele partidei liberale a comitatului Odêrheiu. Cu tóte acestea la alegere elŭ a obținutŭ mai bine de 600 voturĭ. A plecatŭ în ḍilele din urmă cu lăutarii din 3 sate promițêndu-le câte 50 fl. de ḍi, a mersŭ cu ei din satŭ în satŭ, a adunatŭ poporulŭ pe la cârcĭme, mâncare și beutură din grosŭ, a promisŭ la mai multe comune anumite sume de banĭ pentru biserici și scóle, fără ca sĕ dea însĕ nimicŭ; în o comună s'au împărțitŭ 800 fl., cumpĕrându-se votulŭ cu 10 fl., în alte 3 comune câte 400 fl., în altă comună 780 fl. Pentru Homorodŭ a înțelesŭ »Ellenzék“ că s'au împărțitŭ 6000 fl. A mai fostŭ sprijinitŭ Heltai de Episcopulŭ Domokos și de consilierulŭ ministerialŭ Bedö, care în o scrisóre a s'a adresatŭ preoțilorŭ unitarĭ mințise — după cum se esprimă „Ellenzék“ — când a ḍisŭ că Heltai ar fi membru alŭ academiei de sciințe ungurescĭ. Astfeliu s'a sĕvîrșitŭ alegerea lui Heltai.

—x—

Cetimŭ în „Familia“: Ilustritatea Sa *Michailŭ Pavelŭ,* episcopulŭ diecesei aradane, éră și a dăruitŭ pentru fondulŭ de vestminte alŭ internatului de băețĭ românĭ din Oradea mare 20 de buțĭ de vinŭ holodanŭ. Demnulŭ prelatŭ mai dăruise pentru acestŭ fondŭ 200 de buțĭ de vinŭ.

—x—

D-lŭ *Petru Șpanŭ,* Moțŭ din Lupșa, trecŭ în 14 (26) Noemvre la facultatea filosofică a universității din Iena *doctoratulŭ,* obținêndŭ nota *cum laude.* Tesa scripturistică, pe basa căreia fŭ admisŭ la esamenulŭ oralŭ, este din têrêmulŭ pedagogicŭ și pórtă titlulŭ: *Die Fortbildung der Pädagogik Herbarts durch Ziller.* Adresămŭ căldurósе felicitărĭ tînĕrului doctorŭ.

—x—

Marțĭ în 6 Decemvre nou va concerta în sala dela Nr. 1 renumita violonistă *Arma Sennkrah* cu concursulŭ pianistei *Emma Grosskurth. Arma Sennkrah* este artistă a curții regale din Sacsonia și după cum suntemŭ informațĭ, una dintre cele dintâiu virtuóse pe violină. Atragemŭ atențiunea iubitorilorŭ de adevĕrată artă asupra acestui interesantŭ concertŭ.

—x—

In *Beiușŭ* era sĕ fiă îngropată de viă o bĕtrână de 72 de anĭ. Femeia era deja așeḍată în cosciugŭ și familia se gătea s'o îngrópe. Mediculŭ de cercŭ însĕ nu permise s'o îngrópe, deórece i se părŭ că are de a face cu unŭ casŭ de mórte aparentă. După tóte silințele ce și le-a datŭ a isbutitŭ d'a o readuce la viĕță. Dér déca mediculŭ ar fi fostŭ mai puținŭ conscențiosŭ? Sĕrmana femeiă ar fi muritŭ de cea mai grozavă mórte!

Sinodulŭ tractului protopopescŭ gr. cat. alŭ Cluşiului.

Cluşiu, 27 Noemvre 1887.

Domnule Redactorŭ! Sinodulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ Cluşiului, ţinutŭ în 16 Noemvre 1887, a desbătutŭ mai multe obiecte de interesŭ publicŭ. Intre acestea au fostŭ desbaterea mijlócelorŭ pentru *stârpirea concubinatelorŭ.* Este cunoscutŭ că sub regimulŭ actualŭ acestŭ rĕu socialŭ, care róde la rădăcina materială şi morală a poporului, s'au înmulţitŭ ca nicĭ când sub alte regime. Sinodulŭ a decisŭ că preoţii în tóte Duminecile şi sĕrbătorile sĕ catichiseze poporulŭ în biserică şi cu tótă ocasiunea arĕtândŭ multele rele ce-i vinŭ din aceste însoţirĭ ruşinóse pentru omenime. Nefolosindŭ acésta sĕ se scrie şi arete cu numele concubinii oficielorŭ civile prin protopopulŭ tractului.

Altŭ obiectŭ a fostŭ că s'au alesŭ *asesorĭ* la forulŭ protopopescŭ disciplinarŭ şi criminalŭ, apoi la forulŭ matrimonialŭ de I-a Instanţă. Aceştia toţĭ se vorŭ propune Prea Veneratului Ordinariatŭ Metropolitanŭ spre întărire.

Obiectŭ momentosŭ a fostŭ şi desbaterea *cumpărărei unui regalŭ* pre séma fondului culturalŭ alŭ tractului.

Este sciutŭ, că tractulŭ acesta are realităţĭ în preţŭ de peste 3500 fl. v. a., din carĭ sĕ dau ajutóre însemnate la mai multe scóle române din tractŭ. Multe din aceste scólĭ singurŭ acestui fondŭ au de a-şi mulţămi existenţa lorŭ.

Fiindŭ că acum esistă şi la noi Românii cărţĭ populare, Prea Onor. Domnŭ protopopŭ tractualŭ a recomandatŭ cu tótă căldura preoţilorŭ tractualĭ înfiinţarea de societăţĭ de lectură populare, ca poporulŭ în serile cele lungĭ de érnă sĕ nu-şĭ petrécă timpulŭ cu alte lucrurĭ netrebnice.

Celŭ mai momentuosŭ obiectŭ însĕ a fostŭ: *Cestiunea adreselorŭ epistolelorŭ oficióse* La desbaterea acésta au luatŭ parte mai mulţí preoţĭ. De pe feţele fiecăruia se puté ceti amărâciunea causată prin o astfelŭ de ordinaţiune a Inaltului Ministeriu r. ung. de comunicaţiune; acéstă amărâciune s'a doveditŭ prin *declaraţiunea solemnă că mai bine voescŭ a plăti din pungile lorŭ cele misere portulŭ poştalŭ, decâtŭ se scrie acum la bĕtrâneţe în limba maghiară,* pre care o cunoscŭ numai din audite. Căcĭ este sciutŭ, că o mulţime de preoţĭ românĭ şĭ-au făcutŭ studiele pre acele timpurĭ fericite, când ţéra acésta sta şi înflorea fără limba oficiósă maghiară.

Conclusulŭ adusŭ în respectulŭ acesta vi-lŭ comunicŭ mai la vale. Aci amintescŭ, că sinodulŭ a decisŭ ca oficiulŭ protopopescŭ sĕ plătéscă portulŭ poştalŭ din repartiţiune pe tractŭ. Oficiele parochialĭ între sine şi faţă cu oficiulŭ protopopescŭ sĕ se folosescă de expreşĭ (curierĭ) şi numai în casurĭ urgente de poştă, când portulŭ se va plăti séu din partea privaţilorŭ, décă epistolele-i privescŭ pe ei, séu din cassele bisericilorŭ, décă afacerile suntŭ purŭ bisericescĭ orĭ scolastice. Epistolele însĕ totdéuna sĕ aibă caracterŭ oficiosŭ.

Unŭ membru alŭ sinodului.

Étă conclusulŭ sinodului în cestiunea ilegalei ordinaţiunĭ privitóre la scrisorile oficióse ale autorităţilorŭ nóstre bisericescĭ şi scolare:

Sinodulŭ tractului protopopescŭ gr. cat. alŭ Cluşiului ţinutŭ în 16 Noemvre 1887 în Cluşiu cu respectŭ la ordinaţiunea Inaltului Ministerŭ r. ung. de comunicaţiune comunicată numai cu oficiele postalĭ şi privitóre la scrierea adreselorŭ epistolelorŭ oficióse în limba maghiară:

Considerândŭ că dreptulŭ, de a se folosi bisericile române de limba lorŭ bisericéscă română atâtŭ în viéţa lorŭ internă bisericéscă, câtŭ şi în cea externă administrativă faţă cu oficiele civile ale statului l'a avutŭ tot d'auna nevătămatŭ şi atuncĭ, când limba oficiósă a statului era limba latină, cunoscută mai multŭ numai de oficialí, ba şi sub celŭ mai greu absolutismŭ, când era introdusă în tóte oficiele statului limba germană, ba şi atuncĭ, cand naţiunea română şi biserica ei în provinciele de sub coróna st. Stefanŭ şi în specie în Transilvania erau numai tolerate *„usque ad bene placitum principum.“*

Considerândŭ că biserica nóstră cu ocasiunea Unirei cu biserica Romei în 1700 a pusŭ condiţiune *»sine qua non“* păstrarea ritului, disciplinei şi a tuturorŭ usuanţelorŭ bisericei rĕsăritului necontrare credinţei catolice şi că pe basa acésta aprobată de împĕraţii şi domnitorii de atuncĭ s'a primitŭ unirea;

Considerândŭ ca reînfiinţându-se în 1853 Metropolia română gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, pre acésta bula Papei *„Esclesiam Christi“ de dtto VI Kalendas Decembris 1853,* emanată cu învoirea Corónei, o numesce espresŭ *„Provincia metropolitana graeco-catholica romaenicae nationis et linquae;«*

Considerândŭ că îndată după Unirea Transilvaniei cu Ungaria, efeptuită contra consensului Românilorŭ, carĭ compunŭ maioritatea acestei ţĕrĭ, în 1868 dieta Ungariei prin articolulŭ de lege XLIV a asiguratŭ şi coróna a sancţionatŭ drepturile diverselorŭ naţionalităţĭ, ce constituescŭ acestŭ statŭ; considerândŭ, că acéstă lege asigurézâ bisericilorŭ drepturile limbei, ér legile posterióre autonomia bisericilorŭ din ţéră, — décă odată bisericile nóstre române suntŭ autonome şi décă atâtea canóne şi legĭ sancţionate şi neabrogate asigurézâ dreptulŭ limbei române ca limbă rituală în viaţa internă şi administrativă externă bisericéscă, ordinaţiunea din cestiune a înaltului Ministeriu r. ung. de comunicaţiune, cu atâtŭ mai vêrtosŭ apare anticanonică şi ilegală;

Considerândŭ că însaşĭ motivarea introducerei limbei maghiare pe adresele epistolelorŭ oficióse, ce o face înaltulŭ ministru r. ung. de comunicaţiune, ḑicêndŭ „că pentru aceea e de lipsă sĕ se scrie adresele pe epistolele oficióse în limba maghiară, ca sĕ se pótă controla, décă epistola conţine afacerĭ oficióse orĭ ba, este ridiculă de nu cumva pe basa acestei motivări îşĭ va lua cutezanţa a şi deschide epistolele oficióse, pentru că din adresă orĭ în ce limbă va fi nu póte mirosi conţinutulŭ dinăuntrulŭ epistolelorŭ; éră de cumva acela este motivulŭ, că amploiaţii de postă nu cunoscŭ limba română, acésta e unŭ nou gravamenŭ pentru noi că dintre atâţia tinerĭ cualificaţĭ românĭ, fii ai unei poporaţiunĭ de 3,000,000, nu sunŭ primiţĭ în oficiele postale nicĭ câţĭ se cerŭ pentru a puté cunósce adresele epistolelorŭ oficióse, ci aceia suntŭ siliţĭ a emigra în ţĕrĭ străine, ér aci umplându-se oficiele statului şi asa şi cele postalĭ cu amploiaţí, carĭ nu cunoscŭ limba majorităţii locuitorilorŭ patriei, în contra legei esprese de naţionalitate.

Din tóte aceste consideraţiunĭ, precum şi pe basa dreptăţii, egalităţii şi fräţietăţii adevĕrate bucinate atâtŭ de Inaltulŭ regimŭ reg. ung., care neîncetatŭ strigă în lumea mare că principiele dreptăţii, egalităţii şi fräţietăţii nu suntŭ nicăirĭ în lume ca în Ungaria de respectate, — cu unanimitate a adusŭ următorulŭ

Conclusŭ.

I. *Sinodulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ tractului Cluşŭ protestézâ serbătoresce contra cestionatei ordinaţiunĭ nelegale a Inaltului Ministeriu r. ung. de comunicaţiune şi decide a rĕmâné firmŭ pe lângă usulŭ sĕu de pănă acum* recunoscutŭ prin bule papalĭ şi legĭ dietalĭ, aprobate şi sancţionate de Corónă.

II. *Decide sĕ róge pe Escelenţa Sa Prea Sânţitulŭ Domnŭ Metropolitŭ ca sĕ binevoéscă a convoca în afacerea acésta unŭ sinodŭ archidiecesanŭ,* din sînulŭ căruia sĕ se facă paşĭ la dieta Ungariei şi în casŭ de lipsă şi la Corónă, pentru ca *Inaltulŭ ministeriu r. ung. de comunicaţiune sĕ 'şi revóce ordinaţiunea nelegală şi Coróna sĕ ne apere drepturile sancţionate de dênsa.*

III. Decide ca acestŭ conclusŭ sĕ se publice în tóte foile române pentru ca *celelalte protopopiate ale nóstre încă sĕ facă eventualŭ asemenea paşĭ de legală apĕrare a limbei şi celorlalte usuanţe străvéchĭ şi legiuite* ale bisericei nóstre române gr. cat.

„Valahĭ vĕrsătorĭ de sânge“.

Sub titlulŭ acesta revine »Ellenzek“ asupra casului întêmplatŭ mai astă-véră între nisce locuitorĭ ungurĭ şi românĭ din comuna Folia, de lângă Timişóră, despre care la timpulŭ sĕu şi noi făcurămŭ amintire. Este de ajunsŭ sĕ spunemŭ, că Românii, precum au comunicatŭ chiar ḑiarele ungurescĭ, au fostŭ provocaţĭ şi atacaţí. Este neruşinatŭ însĕ modulŭ în care este scrisŭ raportulŭ ce-lŭ publică „Ellenzek« despre pertractarea casului, din care raportŭ estragemŭ şi noi următórele:

„Tribunalulŭ reg din Timişóra a începutŭ în 24 Noemvre pertractarea contra făptuitorilorŭ vĕrsărei valahe de sânge în Folia; 26 de acusaţĭ stau înaintea tribunalului, între ei se află şi fostulŭ primarŭ comunalŭ din Folia, carĭ la 28 Augustŭ a. c., din incidentulŭ unei petrecerĭ în cârciumă, au săritŭ asupra Ungurilorŭ ce se aflau acolo, pe unulŭ din ei l'au bătutŭ de mórte cu o sĕlbătăciă dobitocéscă, pe alţĭ doi i-au rănitŭ de mórte. Alŭ patrulea, Nyerges Sandor, care de asemenea petrecea în cârciumă, a luat'o la sănĕtósa pentru ca sĕ se ascundă în satŭ, dér furioşii Valachĭ, setoşĭ de sânge, ca şi nisce animale sĕlbatice s'au luatŭ după elŭ.«

„Valahii au bătutŭ clopotulŭ într'o usnă (într'o ureche), au adunatŭ întregŭ poporulŭ din satŭ, şi înarmaţĭ cu puscĭ, cu furcĭ de fierŭ şi cu bâte, au asaltatŭ casa, în alŭ căreia podŭ se refugiase persecutatulŭ de furia neînfrânată a persecutorilorŭ sĕi. Elŭ ţinù aprópe 2 óre lupta contra canibalilorŭ înseţaţĭ de sânge, carĭ năvăliră în casă, şi pe unulŭ din turbaţii sĕi duşmanĭ, care voi sĕ se sue în podŭ, ilŭ împuşcă«.

»La vederea sângelui furia neomenósă a Valahilorŭ se potenţă încă, aprinseră casa, traserŭ josŭ coperişulŭ de pe ea, aduserŭ paie împrejurulŭ casei pentru ca pe victimă s'o consume prin înfricoşată mórte în flacărĭ. Nefericitulŭ omŭ, torturatŭ pănă la mórte, cu pĕrulŭ şi cu hainele pârjolite, sări între dobitócele sĕlbatice, dér abia apucă la aerŭ liberŭ şi deodată 4—5 arme se slobodiră asupra lui şi Nyerges Sandor a cădutŭ la pămêntŭ cu patru rănĭ de mórte.

»Spintecaţĭ cânele, daţĭ focŭ Ungurilorŭ, sfărîmaţi-lŭ în bucăţĭ!“ cu astfelŭ de ţipete năvăliră turbaţii asupra muribundei victime, l'au străpunsŭ cu cuţite şi cu furcĭ de fierŭ, l'au bătutŭ cu ciomage şi cu patulŭ puscei, şi în fine i-au pusŭ focŭ sub talpa piciórelorŭ.“

»Pentru neîndurarea lorŭ dobitocéscă au statŭ aḑĭ înaintea tribunalului cei 26 Valahĭ. Suntŭ în etate de 18—40 anĭ, totŭ atâtea feţe înspăimântătóre, de o statură sĕlbatică. La doi-trei dintre cei mai tinerĭ ochi li suntŭ lăcrĕmătorĭ şi înăduşiţĭ de plânsŭ stau înaintea judecătorilorŭ, dér mai multŭ se uitau asupra consoţilorŭ lorŭ acusaţĭ şi, precum se vedea din privirea lorŭ timidă, mai multŭ se temeau de aceştia, decâtŭ de judecătorĭ. Cei mai mulţĭ acusaţĭ stau înaintea tribunalului nepăsătorĭ şi óre cum mormăitorĭ; de locŭ nu le pare rĕu pentru comiterea crimei lorŭ dobitocescĭ, se vede de pe feţele lorŭ, că décă arŭ puté, încă odată arŭ ucide, arŭ sfăşia cu dinţii pe „cânele“ de Maghiarŭ“.

„In fassionările lorŭ acusaţii unulŭ ca unulŭ négă totulŭ. Au fostŭ ce-i dreptŭ ca toţi la bătaiă, au avutŭ în mânĭ şi bâte orĭ puscĭ, însĕ pentru aceea n'au auḑitŭ nimicŭ, şi pentru lumea asta n'arŭ fi făcutŭ ei cuiva ceva rĕu. Unulŭ pănă în doi acusaţĭ, pe carĭ cu mare greutate i-au pututŭ face sĕ mărturiséscă, recunoscŭ ce-i dreptŭ, că au vĕḑutŭ una şi alta, s'a şi întêmplatŭ ucidere, dér ei suntŭ nevinovaţĭ, nicĭ odată în viéţa lorŭ n'au făcutŭ cuiva ceva rĕu. Petractarea continuă“.

Amŭ reprodusŭ raportulŭ aşa precum l'amŭ aflatŭ

FOILETONU.

Câteva noţiunĭ despre industria şi despre însemnătatea ei*).

Discursŭ ţinutŭ de prof. *Ars. Vlaicu,* cu ocasiunea sĕrbărei sf. Sofii, în sala gimnasiului rom. din Braşovu.

Dómnelorŭ şi Domnilorŭ!

Una dintre cestiunile, carĭ au preocupatŭ, preocupă şi vorŭ preocupa spiritele bărbaţilorŭ marí de statŭ ai celorŭ mai diferite naţiunĭ şi în deosebĭ spiritele acelora, carĭ au la inimă progresulŭ moralŭ şi materialŭ alŭ naţiunei lorŭ, cu unŭ cuvêntŭ fericirea ei, a fostŭ şi trebue sĕ fiă industria! Acéstă cestiune s'a impusŭ tuturora ca o necesitate dintre cele mai imperióse, îndată ce societatea omenéscă a eşitŭ din haina de barbariă şi a intratŭ în calea pacînică a civilisaţiunii şi progresului, îndată ce din viéţa nomadă împreunată neapĕratŭ cu dorinţa de jăfuire, de dominare şi de sclăviă, a devenitŭ stabilă cu principii de sociabilitate, de egală îndreptăţire şi libertate, în scurtŭ îndată ce omulŭ a devenitŭ consciu de chemarea sa ca fiinţa cea mai perfectă. Pănă aḑĭ însĕ vedemŭ că numai puţine naţiunĭ au sciutŭ s'o resolve în modŭ mai multŭ séu mai puţinŭ eficace; dér totodată ceea ce trebue sĕ ne uiméscă este, că orĭ unde resolvarea ei a reuşitŭ în parte, aflămŭ naţiunĭ şi state ajunse la bunăstare şi înflorire pe tóte terenele, ba ce este mai multŭ, aflămŭ naţiunĭ şi popóre, care au devenitŭ stăpânitorii celorlalte rĕmase încă îndĕrĕtŭ, fiă din vina propriă, fiă prin pedecĭ naturale.

Nu trebue sĕ căutămŭ multŭ pentru ca sĕ aflămŭ nisce fapte, care într'adevĕrŭ sĕ ne demonstreze în modulŭ celŭ mai palpabilŭ adevĕrulŭ acestei aserţiunĭ. O singură privire în viéţa economică a statelorŭ lumii vechĭ ne înfăţişézâ icóna cea mai viă şi mai imposantă de progresŭ, civilisaţiune şi bunăstare câştigate prin simplulŭ actŭ alŭ industriei. Popóre întregi, carĭ încă şi după era creştină lânceḑeau în barbariă şi-şĭ mulţămiau trebuinţele lorŭ de totŭ neînsemnate numai şi numai din productele naturale, — căcĭ nesciinţa şi trândăvia nu le permiteau a face altfelŭ — le vedemŭ aḑi ajunse la bună stare şi înflorire în decursŭ de câţĭva secolĭ; ba ce e mai multŭ, le vedemŭ conducêndŭ cu o mână puternică şi dibace, dér totodată egoistă şi sgârcită de cele mai multe orĭ, le vedemŭ conducêndŭ, ḑicemŭ, destinele întregei omenirĭ. Interesele cele mai depărtate suntŭ considerate aprópe totdéuna ca interese ale lorŭ proprii şi nimicŭ nu se póte face fără de ele. Orĭ-ce mişcare, orĭ-ce acţiune trebue sĕ se facă prin ele şi pentru ele, cu unŭ cuvêntŭ, le vedemŭ secerândŭ de unde n'au sĕmĕnatŭ, şi acésta sub cuvêntŭ, că în societate interesele individuale suntŭ strînsŭ legate de interesele generale şi în acéstă condiţiune cea mai mare responsabilitate cade asupra celorŭ mai înaintaţĭ în cultură şi civilisaţiune, ceea ce în realitate aşa şi este, atâtŭ după legile naturale, câtŭ şi după cele positive, carĭ suntŭ de acordŭ asupra principiului, că datoria celui luminatŭ este de a scóte din rătăcire pe celŭ greşitŭ şi a conduce pe celŭ nesciutorŭ.

Putemŭ fără îndoélă trece în tăcere preste popórele antice şi chiar medievale, carĭ s'au revĕrsatŭ şi au locuitŭ bĕtrâna Europă, dér ne este imposibilŭ de a nu aminti pe locuitorii modernĭ ai acestei părţĭ de pămêntŭ, carĭ în parte trecêndŭ prin tóte vicisitudinile, conduşĭ fie de vre unŭ impulsŭ propriu, dér mai multŭ împinşĭ de necesitate, prin industria lorŭ au ajunsŭ la celŭ mai înaltŭ gradŭ de civilisaţiune. Aruncândŭ o privire în revista economică a statelorŭ europene, e cu neputinţă sĕ nu venimŭ la idea de a cerceta, care este causa, că pre când o parte din ele se bucură de cele mai marĭ binefacerĭ ale secolului şi civilisaţiunii actuale, altele zacŭ şi lânceḑescŭ încă în lanţurile şi întunerecului barbariei. Imposibilŭ sĕ nu observămŭ, că esistă ca unŭ felŭ de liniă *de demarcaţiune* între Orientulŭ înapoiatŭ şi Occidentulŭ dotatŭ cu cele mai bogate darurĭ ale progresului modernŭ. Doveḑile cele mai palpabile ni le oferă: *An-*

*) Din diferite consideraţiunĭ prescurtate în mai multe locurĭ.

în diarele unguresci, nu pentru că n'amŭ cunósce pe deplinŭ fantasia născocitóre a »patrioţilorŭ« românofagĭ, ci pentru ca sĕ se vĕdă spiritulŭ de care suntŭ cuprinşĭ nădrăgarii acelui poporŭ, din alŭ căruia sinŭ se tragŭ esclusivŭ judecătorii ţĕranilorŭ noştri din vorbă.

In realitate, după cum spune „Gazeta Poporului«, lucrulŭ stă astfelŭ:

In 28 Augustŭ n. c. Românii din Folia petreceau la unŭ birtŭ jucândŭ. Deodată s'a lăţitŭ faima între jucăuşĭ, că nisce servitorĭ (birişĭ) de Ungurŭ vinŭ în satŭ, înarmaţĭ cu furcĭ, bâte şi puscĭ, ca sĕ bată pe Românĭ. Românii se resfiră, fugŭ către casă, dér în câteva momente ér se adună înarmaţĭ cu puscĭ, pistóle şi furcĭ de ferŭ. Clopotulŭ se bate în o dungă, Românii se încaeră la luptă cu Ungurii, carĭ în adevĕrŭ veniseră asupra Româniloră. Unulŭ din Ungurĭ a rĕmasŭ mortŭ, altulŭ greu rănitŭ, alŭ treilea uşorŭ rănitŭ. Ceilalţĭ Ungurĭ au luat'o la sănĕtósa, Românii i-aŭ urmăritŭ. A urmatŭ apoi găsirea Ungurului Nyerges, aprinderea casei, împuşcarea Românului din partea lui Nyerges şi în fine omorîrea acestuia, căruia i-au trasŭ o cismă din piciorŭ, dér cărbunĭ arşĭ au i-au pusŭ pe talpe.

In urma acestui casŭ au fostŭ aruncaţĭ în arestŭ preventivŭ 37 de Românĭ, dintre carĭ în decursulŭ cercetărei 11 s'au aflatŭ nevinovaţĭ şi s'au eliberatŭ, rĕmânĕndŭ 26. Intre aceştia se află şi judele comunalŭ Ioanŭ Jumanca, precum şi unŭ Evreu, arendaşulŭ. Acusaţii — spune „Gaz. Pop.“ — suntŭ mai virtoşĭ feciorașĭ de 20—35 anĭ, toţĭ ómenĭ frumoşĭ, curaţĭ, din a cărora faţă nu se vede nicĭ o rĕutate, ér esteriorulŭ, precum şi rĕspunsurile precise ce le dau la întrebările puse, dovedescŭ o inteligenţă rară.

In auditorŭ publicŭ numerosŭ, partea cea mai mare ţĕranĭ din Folia şi Jidovĭ.

Şi pe aceştĭ ţĕranĭ carĭ, fiindŭ atacaţĭ, s'au pusŭ în legitimă apĕrare, au sĕ'ĭ judece, cum amŭ disŭ, ómenĭ din sinulŭ celorŭ carĭ îşĭ nutrescŭ spiritulŭ cu veninulŭ şi otrava foiloră cu „Ellenzek«!

Scirĭ poliţienescĭ. Alaltaerĭ séra, şelarului şi prăvăliaşului Kortvelyesi din Blumĕna i s'a spartŭ unŭ ochiu dela ferĕstra dela stradă, în care se află espuşĭ diferiţĭ articulĭ de prăvălia, de cătră unŭ tĕnĕrŭ bărbatŭ, cum se vede cu intenţiunea d'a fura obiectele espuse. Cercetarea urméză.

Ultime scirĭ.

Londra, 28 Noemvre. — Principele de Reuss a sositŭ aicĭ. Se crede că ar fi venitŭ se negocieze întrarea Angliei în întreita alianţă.

Londra, 29 Noemvre, — „Times“ crede că vestitele acte falsificate, despre care a vorbitŭ „Gazeta din Colonia“, suntŭ nisce simple note neiscălite, emanândŭ dela prinţulŭ de Reuss, ambasadorulŭ Germaniei la Viena, şi care au de obiectŭ d'a recomanda candidatura prinţului de Coburg la tronulŭ Bulgariei.

Roma, 28 Noemvre. — Misiunea englesă n'a reuşitŭ sĕ înmâneze lui Negus scrisórea Reginei Victoria.

»Transilvania«, fóia Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului română, redactată de d-lŭ *G. Bariţŭ*, cuprinde în Nr. 21—22 dela 1—15 Noemvre: Exposiţiunea istorică dela Budapesta din a. 1886 (Raportŭ presentatŭ Academiei române din Bucuresci) de Georgiu Bariţŭ — Cultura naţională a poporului română în comparaţiune cu starea lui materială, de Augustinŭ M. Vicaşŭ. — Scólele civile de fete, de G. B. — Procesŭ verbalŭ alŭ comitetului Associaţiunei, luatŭ în şedinţa dela 31 Octomvre 1887. — Proiectulŭ de regulamentŭ pentru cursulŭ complementarŭ, împreunatŭ cu scóla civilă de fete, susţinută de Associaţiunea transilvană. — Procesŭ verbalŭ alŭ comitetului Associaţiunei luatŭ în şedinţa dela 8 Noemvre 1887. — Bibliografiă.

»Amiculŭ Familiei«, diarŭ beletristicŭ şi enciclopedicŭ literarŭ, cu ilustraţiunĭ, redactată în Gherla de d-lŭ N. F. *Negruţŭ*, cuprinde în Nr. 23 dela 1 Decemvre: Literatura proveçale (continuare), de Dr. Gregoriu Silaşi. — Intru amintirea rĕposatului fiiu Ciprianŭ (poesiă) de C. Morariu. — Tómna (schiţă), de Emilia Lungu Puhallo. — Statornicie (poesiă), de Traianŭ H. Popŭ. — Strada Carmen Sylva (romanŭ), de Th. Alexi. — Nóptea (poesiă), de V. B. Muntenescu. — Meşteşugulŭ de a face banĭ, de Petra Petrescu. — A fi poetŭ, de Tr. H. Popŭ; Unei Dómne, de G. Simu; Primăvéra mea, de Antoniu Bălibanŭ (poesii). — Călĕtoria împrejurulŭ pămĕntului în 80 de dile de A. d'Ennery şi Iules Verne (urmare). — Tómna (poesie) de I. I. Ardeleanŭ. — Diverse. — In Oratoriulŭ Claustrului (ilustraţiune).

Mulţămită publică*) Subscrisulŭ mĕ vĕdŭ îndemnatŭ înainte de plecarea mea din Braşovŭ a aduce sincerile mele mulţămite publicului română din Braşovŭ, în mijloculŭ căruia am petrecutŭ vre-o câte-va dile.

Mĕ depărtezŭ din Braşovŭ ducĕndŭ cu mine cele mai plăcute suvenirĭ. Mĭ-e inima încântată, vĕdĕndŭ câtŭ de tare suntŭ înaintaţĭ fraţii mei Românĭ din Braşovŭ în cultură.

Am participatŭ la producţiunea de cântărĭ a reuniunei române de cântărĭ, unde am admiratŭ frumseţea cântecelorŭ şi esecutarea escelentă a lorŭ mĭ-a încăldîtŭ inima.

Mĭ-a impusŭ şi m'a înveselitŭ buna armoniă, ce esistă în publiculŭ română din Braşovŭ.

Unde suntŭ atâtea lucrurĭ bune, de sigurŭ, că escelenta însuşire a Românului, *ospitalitatea*, încă nu lipsesce.

Amŭ fostŭ primitŭ cu multă bunăvoinţă din partea Româniloră din Braşovŭ şi am fostŭ sprijinitŭ cu multă mărinimie în scopulŭ întreprinderei mele. Le mulţămescŭ tuturorŭ binevoitorilorŭ Românĭ braşovenĭ pentru succursulŭ, ce mi l'au datŭ şi'ĭ asigurŭ de recunoscinţa mea. In specialŭ mulţămescŭ părintelui protoiereu Ioanŭ Petricŭ şi parochului Vasile Voina dela biserica Sf. Neculae pentru binevoitorulŭ lorŭ concursŭ.

Archimandritŭ Veniaminŭ Popescu,
Machedonénŭ-Românŭ.

DIVERSE.

Fenomene curióse. — Unŭ fenomenŭ curiosŭ s'a întêmplatŭ în Alpĭ. In nóptea de 4 Septemvre, apele lacului Mergelen au disparutŭ. Acestŭ lacŭ alpestru este situatŭ de desuptulŭ vêrfului Eggishorn, pe versantulŭ Jungfrau. Anulŭ trecutŭ era vorba a-lŭ seca, dér elŭ s'a secatŭ singurŭ într'o nópte. Se crede că unŭ cutremurŭ de pămĕntŭ care s'a simţitŭ în apropiere, în nóptea de 4 Septemvre, ar fi pricinuitŭ brusca scurgere a apelorŭ. Unŭ altŭ fenomenŭ se mai semnaléză a se fi întêmplatŭ în portulŭ Barcelona: marea s'a scoborâtŭ într'unŭ modŭ subitŭ de o jumĕtate de metru. S'a observatŭ însĕ, că acéstă scădere a nivelului mărei a coincidatŭ cu unŭ cutremurŭ de pămĕntŭ care s'a întêmplatŭ în Grecia. „Rev. Păd.“

*) Părintele Archimandritŭ Veniaminŭ Popescu ne împărtăşesce, că cheltuelile pentru călĕtoria sa prin mo narchia nóstră 'i le-a datŭ Archiducele Rudolf, pe lângă aceea că i-a înlesnitŭ şi biletŭ de liberŭ percursŭ pe căile ferate. Câtŭ a statŭ în Viena, a convenitŭ cu mai multe persóne înalte şi distinse, ca Archiducii Rudolf şi Albrecht, nunţiulŭ papalŭ Galimberti, cu Dumba etc. — Red.

Arderea menageriei Barnum. — O telegramă din New-York, cu data de 21 Noemvre, anunţă că vestita menageriă Barnum a fostŭ Dumineca trecută, la Bridgeport, distrusă de unŭ teribilŭ incendiu. Scene înfiorătóre s'au produsŭ. Era ceva înspăimĕntătorŭ de a audi mugetele fiarelorŭ sĕlbatice carĭ ardeau. Nenorocitele animale orbite de fumŭ alergau prin mijloculŭ flacărilorŭ scoţĕndŭ nisce răcnete înfiorătóre. Sute de elefanţĭ, lei, tigri, hiene au peritŭ, trei-decĭ elefanţĭ au scăpatŭ şi rătăcescŭ prin câmpii. Unŭ leu de asemenea a scăpatŭ şi a rĕspânditŭ o spaimă fórte mare printre populaţiă. Unŭ altŭ leu care a fugitŭ a fostŭ urmăritŭ. Şése focurĭ s'au trasŭ asupra-i şi nu au pututŭ sĕ-lŭ omóre. Mai târdiu, unŭ agentŭ de poliţiă l'a găsitŭ într'unŭ grajdŭ mâncândŭ o vacă. Corespondentulŭ diarului „l'Indépendance belge,“ dela care împrumutămŭ acéstă scire, adauge că distrugerea representă o perdere de 600,000 dolarĭ, adică *trei milióne lei*.

Extracţiunea fibrelorŭ din teiu pentru fabricaţiunea funiilorŭ. — In Rusia scórţa de teiu este utilisată fórte multŭ ca materiă textilă. In centrulŭ Franţei şi mai cu sémă în Champagne, acéstă industria de asemenea este multŭ practicată. Se scie că teiulŭ când este exploatatŭ în vederea acestei producţiunĭ, e tratatŭ în crângŭ simplu cu o revoluţiune coprinsă între 15—25 anĭ. Scórţa estrasă în timpulŭ sevei, este reunită în legăturĭ şi înmuiată în apă în timpŭ de câte-va lunĭ. Acéstă operaţiune are de scopŭ de a separa liberulŭ cu înlesnire detaşându-se astfelŭ cu o lamă ascuţită în foi séu panglice. Filamentele obţinute torcêndu-se suntŭ împletite în funii de diferite grosimĭ. După cercetările făcute de d. Rivet, spune „Revista pădurilorŭ,“ subinspectorŭ de pădurĭ în Franţa, care a presentatŭ o notiţă în acéstă privinţă la exposiţiunea din 1878, s'a constatatŭ că o legătură de scórţă de 1 metru lungime şi de 1 metru lărgime, póte da 9 funii; trebue dér în termenŭ mediu 31 sterĭ de lemne provenite din unŭ crângŭ de 25 anĭ, pentru a da 100 legăturĭ de scórţă. Numai în departamentulŭ Aube se utiliséză anualmente mai multŭ de 230,000 kilogr. de scórţă de teiu. Acéstă industriă localisată mai înainte în câte-va puncte de pe teritoriulŭ francesŭ începe a lua o mare estensiune.

Unŭ drumŭ de ferŭ străbătêndŭ Rusia. — Diarele din Petersburgŭ anunţă că guvernulŭ rusŭ are de gând sĕ construiască o importantă linie ferată, care sĕ lege directŭ Petersburgulŭ cu Vladivostok, în Siberia. Linia proiectată ar avea o lungime de 6000 verste, adecă aprópe 6400 chilometri; ea ar necesita o cheltuială de 380 milióne de ruble echivalândŭ cu 1 miliardŭ 606, milióne 200,000 lei, adecă 251,000 pe kilometru. Se crede că linia va putea fi construită într'unŭ termenŭ de 5 anĭ; lucrarea se va începe d'odată în 5 puncte diferite, şi la o egală depărtare unulŭ de altulŭ, adecă la Slabaust, Oruşk Krasnogorak, la laculŭ Baikal şi la rîulŭ Seeja.

Necrologŭ. — Teologii dela Blaşiu anunţă cu adâncă durere încetarea din viéţă a iubitului lorŭ confrate, respective colegŭ, **Vasilie Sĕrbu**, teologŭ absolutŭ, întêmplată Lunĭ, în 28 Noemvre a. c. Pe defunctulŭ ilŭ deplângŭ cu lacrĕmĭ amare: părintele, rudeniile şi toţĭ amicii şi cunoscuţii sĕi.

Fiă-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvêntată!

☛ *Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. GROSS, şi în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.*

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

---

glia, care în decursŭ de secolĭ a fostŭ stăpânitórea unei lumĭ întregĭ şi care chiarŭ după prevederea ei adĭ se bucură de înalta distincţiune de a fi în fruntea tuturorŭ statelorŭ prin bogăţiile ei cele marĭ şi prin gradulŭ de bunăstare la care a ajunsŭ poporaţiunea. *Franţa*, care în urma averilorŭ marĭ concentrate acolo, şi-a menţinutŭ şi'şĭ menţine până în diua de adĭ, pe lângă tóte perderile suferite din ambiţiunea necalificabilă a regenţilorŭ, reputaţiunea de naţiune bogată; Belgia şi Olanda, care rĕsărindŭ din nisce mocirle şi locurĭ năsipóse au devenitŭ lucéfĕrii luminii occidentale ş. a.; pre când în Orientŭ întâlnimŭ la fie-care pasŭ urmele barbariei, în care au începutŭ a se lupta micile popóre orientale de curêndŭ abia deşteptate din letargia, în care au fostŭ împinse de urgia barbarismului, de curêndŭ liberate din lanţurile grele ale întunerecului. Şi décă ne întrebămŭ de causa acestei diferinţe atâtŭ de favorabilă pentru Occidentŭ şi atâtŭ de funestă pentru Orientŭ, trebue sĕ constatămŭ, că pe când Occidentulŭ mai puţin atinsŭ de órdele barbare, din causa depărtării, putea sĕ'şĭ continue în pace opera de cultură şi civilisaţiune, pe atuncĭ Orientulŭ cutreeratŭ de decĭ de popóre îşĭ vedea distrusŭ printr'o trăsură singură de condeiu edificiulŭ, la care a lucratŭ decĭ de anĭ, munca adunată cu sudórea în decenii întregĭ şi-o vedea răpită într'unŭ singurŭ momentŭ şi nimicită. La acésta a mai venitŭ şi împrejurarea, că, pe când în Orientŭ, dotatŭ din destulŭ cu darurĭ naturale, lumea se deda la trândăviă; Occidentulŭ lipsitŭ de tóte acestea prin clima, de cele mai multe orĭ nefavorabilă, era avisatŭ sĕ'şĭ caute averea, mijlócele de esistinţă, în traiŭ ocupaţiune! *Şi acésta se găsi într'adevĕrŭ în industrie şi prin trênsa în comerciu.*

Sĕ vedemŭ ce este *industria şi care este însĕmnătatea ei?*

Insemnarea cuvêntului industriă, la începutŭ destulŭ de rĕstrinsă, s'a lăţitŭ din ce în ce, cu câtŭ lumea a înţelesŭ mai bine importanţa fenomenelorŭ amintite de acestŭ cuvêntŭ şi legătura diferitelorŭ lucrurĭ ale ómenilorŭ. In sensulŭ vulgarŭ cuvêntulŭ industriă are de cele mai multe orĭ trei accepţiunĭ diferite şi anume: activitatea aceea, care are de obiectŭ de a transforma productele brute date de agricultură séu de esploataţiunea de mine, numită şi *industriă manufacturieră.* Altădată se dice de regulă comerciulŭ şi industria, când voiesce cineva sĕ pună faţă în faţă boltiţa cu atelierulŭ, magazinulŭ cu fabrica. De asemenea mai audimŭ fórte desŭ agricultura şi industria, când voimŭ sĕ punem în comparaţiă esploatările rurale cu cele de oraşŭ. Câteodată însĕ audimŭ chiar în limbajulŭ de tóte dilele dându i-se cuvêntului industrie o accepţiune mai estinsă. Elŭ se întrebuinţéză pentru a designa în genere tóte lucrările materiale şi nemateriale, atâtŭ agricole câtŭ şi manufacturiere şi comerciale, în oposiţiune cu acelea care au séu carĭ se parŭ a avê unŭ caracterŭ mai înaltŭ, precum suntŭ lucrările învĕţaţilorŭ, artiştilorŭ, funcţionarilorŭ publicĭ etc. In acestŭ casŭ industria formézŭ în câtva o antitesă cu totŭ ce se înţelege sub numirea de profesiunĭ liberale. Se dice, d. e. că cineva întră în industrie când se face cultivătorŭ, manufacturierŭ séu comerciantŭ şi că ese din industriă când devine artistŭ, advocatŭ, medicŭ, profesorŭ, funcţionarŭ publicŭ etc. Dér nicĭ una nicĭ alta din aceste definiţiunĭ nu póte pe deplinŭ satisface pentru a desemna întregulŭ de operaţiunĭ, care forméză industria. Distincţiunea stabilită de atâtea orĭ între artele industriale şi profesiunile aşa numite libere s'a părutŭ de cele mai multe orĭ zadarnică décă nu chiarŭ falsă luată fiindŭ în modŭ absolutŭ. Lumea şi cu deosebire cea cultă a înţelesŭ, că aceste lucrărĭ orĭ câtŭ de diferite ar fi în procesele lorŭ, şi referitorŭ la obiectulŭ lorŭ imediatŭ, se légă, se înlănţuescŭ, îşĭ dau unŭ ajutorŭ reciprocŭ; că ele suntŭ guvernate de aceleaşĭ legĭ şi în fondŭ au aceeaşĭ ţintă şi prin urmare trebue sĕ le cuprindemŭ pe tóte sub o denumire comună. Astfelŭ încetulŭ cu încetulŭ sub numele generalŭ de industriă s'au desemnatŭ *tóte lucrările de orĭ-ce natură ar fi ele, carĭ contribuescŭ directŭ séu indirectŭ la satisfacerea trebuinţelorŭ omenescĭ.*

(Va urma)

Cursulŭ la bursa de Viena
din 29 Noemvre st. n. 1887.

Rentă de aură 5% . . .	99 —
Rentă de hârtiă 5% . .	98.60
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	149.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	95 70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	125 60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	112 —
Bonurĭ rurale ungare . .	104.40
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.40
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104 20
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 20
Bonurĭ rurale transilvane	104 60
Bonurĭ croato-slavone . .	104 25
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	123 90
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.25
Renta de hărtiă austriacă	81 15
Renta de arg. austr. . .	82.40
Renta de aurŭ austr. . .	111 90
Losurile din 1860 . . .	135 —
Acţiunile băncel austro-ungare	887.—
Act. băncel de creditŭ ung.	283.50
Act. băncel de creditŭ austr.	276.70
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.93
Napoleon-d'orĭ	9.95
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	61.70
Londra 10 Livres sterlinge	125.75

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 30 Noemvre st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.56	Vênd.	8.59
Argint românesc	»	8.52	»	8.55
Napoleon-d'orĭ	»	9.93	»	9 95
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.25
Imperialĭ	»	10.22	»	10.26
Galbenĭ	»	5 87	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina» 6% .	»	101.—	»	102.-
„ » „ 5% .	„	98.—	-	99.—
Ruble Rusescĭ	»	110 —	»	111.½
Discontulŭ . . .	»	7—10% pe anŭ.		

Nr. 12676—1887.

Publicaţiune.

Conformŭ planului economicŭ provisoricŭ pentru anii 1887 şi 1888, aprobatŭ de înaltulŭ locŭ, intenţionéză comuna orăşenéscă Braşovŭ, că soiurile de lemne, carĭ au să se taie în amintiţii anĭ în revierulŭ Apacza şi Vlădenĭ aparţinĕtorŭ comunei orăşenescĭ Braşovŭ şi anume în revierulŭ Apacza aproximativŭ: 3994 metri cubicĭ lemne de fagŭ şi 1474 merti cubicĭ de lemne de stejarŭ şi alte lemne cu frunḑă, pe când în acela din Vlădenĭ aproximativŭ: 2407 metri cubicĭ lemne de fagŭ şi alte lemne cu frunḑă, — sĕ se vêndă pe cale de oferte pentru fiă-care revierŭ separatŭ séu la olaltă, şi anume cu preţurĭ singuratice séu cu preţurĭ de pauşalŭ. Spre acestŭ scopŭ se va ţiné în 19 Decemvre a. c. înainte de prânḑŭ la 11 óre, în oficiulŭ forestieralŭ orăşenescŭ din locŭ o pertractare de oferte. Până în acéstă ḑi se potŭ examina de fiă-cine condiţiunile de oferte şi contractuale atâtŭ în amintitulŭ oficiu, câtŭ şi in biuroulŭ forestieralŭ alŭ revierului Crizbavŭ, unde se póte totdeodată cere arĕtarea locurilorŭ de pădure de unde au ca sĕ se procure amintitele cantităţĭ de lemne.

Sĕ învită decĭ toţĭ cumpĕrătorii, ca până în susnumita ḑi sĕ şĭ aştérnă la oficiolatulŭ forestieralŭ orăşenescŭ din locŭ ofertele sigilate, în scrisŭ şi prevĕḑute cu unŭ timbru de 50 cr., în carĭ oferte are sĕ se amintéscă atâtŭ în cifre câtŭ şi în litere preţurile singuratice séu preţurile de pauşalŭ ce se oferă. Ofertulŭ are sĕ conţină mai departe 10% din suma totală, ce se oferă; aceste 10% potŭ ca sĕ fiă în banĭ gata séu în hârtii de valóre admisibile pentru cauţiune. Totŭ în ofertŭ are sĕ se amintéscă, cum că oferentului îi suntŭ cunoscute atâtŭ condiţiunile de oferte, câtŭ şi acele contractuale, şi că se supune lorŭ pe deplinŭ. In fine are sĕ se amintéscă cu precisiune numele şi locuinţa oferentului.

Braşovŭ, 17 Noemvre 1887.

1—2 **Magistratulŭ orăşenescŭ.**

Convocatoriu.

Fundatorii înfiinţândei societăţĭ acţionare „Bistriţiana,“ institutŭ de creditŭ şi economii cu reşedinţa în Bistriţa, îşĭ iau prin acésta voiă a invita pe toţĭ acei Domnĭ, carĭ au binevoitŭ a semna acţii, la adunarea generală constituantă, ce se va ţiné în Bistriţa în 20 Decemvre 1887 la 2 óre d. a. în cancelaria subscrisului.

Obiectele pertractânde conf. §. 154 a legei com. vorŭ fi:

a) Raportulŭ fundatorilorŭ în privinţa activităţei lorŭ referitóre la semnarea acţielorŭ, precum şi deciderea asupra înfiinţărei societăţei;
b) desbaterea şi primirea statutelorŭ;
c) alegerea direcţiunei;
d) alegerea comitetului de revisiune;
e) aprobarea raţiunilorŭ de până acum precum şi darea de absolutoriu fundatorilorŭ.

Bistriţa, în 25 Noemvre 1887.

Din însărcinarea fundatorilorŭ: **Gavrilă Manu**, adv. ca direct. esecut. prov.

Mersulŭ trenurilorŭ
Valabilŭ dela I Iuniu st. n. 1886.
pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	4.30	—	7.30
Predealŭ (	—	—	—	1.14
(	—	9.12	—	—
Timişŭ	—	9.35	—	1.45
Braşovŭ (	—	10.12	—	—
(	7 20	--	4.01	2.32
Feldióra	7 57	—	4.47	—
Apatia	8 24	—	5 28	—
Augustinŭ	8.47	—	5.59	—
Homorodŭ	9 29	—	6 49	—
Haşfaleu	9 37	—	8.35	—
Sighişóra (	10 53	—	9 02	—
(	11.00	—	9.12	—
Elisabetopole	11 34	—	9 56	—
Mediaşŭ	12.03	—	10.37	—
Copşa micĕ	12.26	—	10.59 11.16	—
Micăsasa	12.42	—	11.37	—
Blaşiu	1.11	—	12.16	—
Crăciunelŭ	1.23	—	12,33	—
Teiuşŭ	2.06	—	1.51	—
Aiudŭ	2.27	—	2.18	—
Vinţulŭ de susŭ	2.49	—	2.48	—
Uióra	2.56	—	2 56	—
Cucerdea	3.12	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.46	—	4.51	—
Apahida	5.01	—	5.28	Trenŭ de persóne
Cluşiu (	5.21	—	5 56	
(	—	6.01	—	6 37
Nedeşdu	—	6.19	—	6.58
Ghirbĕu	—	—	—	7.14
Aghirişŭ	—	—	—	7.29
Stana	—	—	—	7.56
Huiedinŭ	—	7.12	—	8.18
Ciucia	—	7.41	—	8 58
Bucia	—	—	—	9.15
Bratca	—	—	—	9.34
Vadŭ	—	8.20	—	9 53
Mező-Telegd	—	8.46	—	10 28
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	10 47
Veneţia-Orăḑii	—	—	Trenŭ de persóne	10.57
Oradia-mare (	—	9.11		11.07
(	—	9.16	10.50	11.19
P. Ladány	—	10.37	1.33	1.16
Szolnok	—	12.20	4.24	3.29
Buda-pesta	—	2.15	10.05	6.33
Viena (	—	—	2.15	—
(	—	8.00	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ de pers.	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	--
Budapesta	7.40	2.—	7.40	6 18	—
Szolnok	11.05	4.05	10.42	9.38	—
P. Ladány	2 02	5.47	2.02	12.02	—
Oradea mare	4.12	7.11	4.78	2.01	—
Venţia-Orăḑii	—	—	—	2.08	- -
Fudi-Oşorheiu	—	—	—	2.19	—
Teleagŭ	---	7.33	—	2.41	—
Vadŭ	—	8.04	---	3.24	—
Bratca	—	—	—	3.47	—
Bucia	—	—	—	4.07	—
Ciucia	—	8.58	—	4.33	—
Huiedin	—	9.28	—	5.15	—
Stana	—	—	—	5.33	—
Aghiriş	—	—	—	5.53	—
Ghârbĕu	—	—	—	6.05	—
Nedişu	—	—	—	6.20	—
Cluşiu (	—	10.31	—	6.38	--
(	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11.19	—	—	—	7.36
Ghiriş	12.33	—	—	—	9.16
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
(	1.11	—	—	—	10.—
Uióra	1.18	—	—	—	10.09
Vinţulŭ de susŭ	1.05	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.46	—	—	—	10.48
Teiuşŭ	2.25	—	—	—	11.55
Crăciunelŭ	2 50	—	—	—	12.34
Blaşŭ	3 03	—	—	—	12.52
Micăsasa	3.35	—	—	—	1.34
Copşa mic.	4.01	—	—	—	2.13
Mediaşŭ	4.20	—	—	—	2.46
Elisabetopole	4.55	—	—	—	3.31
Sigişóra	5.42	—	—	—	4.32
Haşfaleu	6.01	—	—	—	5.02
Homorod	7.27	—	—	—	6.53
Augustinŭ	8.08	—	—	—	7.43
Apatia	8.36	—	—	—	8.23
Feldióra	9·06	—	—	—	9.02
Braşovŭ (	9.46	5.37	—	—	9.52
(	—	—	1.55	—	—
Timişŭ	—	6.20	2.53	—	—
Predealŭ (	—	6.47	—	—	--
(	—	11.30	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.24	—	3.00
Alba-Iulia	11.59	—	3.59
Vinţulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Şibotŭ	1.01	—	4.51
Órăştia	1.32	—	5.18
Simeria (Piski)	2.32	—	6 15
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborşin	5.30	—	8.46
Bêrzova	6.27	—	9.33
Conopŭ	6.47	—	9.53
Radna-Lipova	7.28	—	10.27
Paulişŭ	7.43	—	10.42
Gyorok	7.59	—	10.58
Glogovaţŭ	8.28	—	11.25
Aradŭ	8.42	9.17	12.31
Szolnok (	—	2 32	4.50
(	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
(	11.35	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	—
Glogovaţŭ	4.43	6.13	—
Gyorok	5 07	6.38	—
Paulişŭ	5.19	6.51	—
Radna-Lipova	5.41	7.10	—
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bêrzova	6.28	7.55	—
Soborşin	7.25	8.42	—
Zam	8.01	9.12	—
Gurasada	8.34	9.41	—
Ilia	8.55	9.58	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9 51	10.42	- -
Simeria (Piski)	10.35	11.07	—
Orăştiă	11.11	11.37	—
Şibotŭ	11.43	12.—	—
Vinţulŭ de josŭ	12 18	12.29	--
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiuşŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenu mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timişóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	—	—	2.42
Streiu	—	—	3.28
Haţegŭ	—	—	4.16
Pui	—	—	5.11
Crivadia	—	—	5.58
Baniţa	—	—	6.40
Petroşenĭ	—	—	7.12

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroşenĭ	—	—	6.10
Baniţa	—	—	6.53
Crivadia	—	—	7 37
Pui	—	—	8.20
Haţegŭ	—	—	9.01
Streiu	—	—	9.52
Simeria	—	—	10.31

Tipografia ALEXI Braşovŭ. Hârtia din fabrica lui Martin Kopony, Zernescĭ